

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากจุดเริ่มต้นของการประกันวินาศภัยในอดีตมีลักษณะไปในทางการแสวงหาหลักประกันให้กับตนเองและทรัพย์สิน โดยมีวิธีการป้องกันภัยที่จะเกิดกับทรัพย์สินอันเนื่องมาจากภัยธรรมชาติและโจรผู้ร้าย ด้วยเหตุที่มนุษย์จะต้องเผชิญกับความเสี่ยงภัย (Risk) อยู่ตลอดเวลา วิธีการหนึ่งที่มนุษย์ได้ใช้เพื่อบรรเทาความเสียหายจากภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น ก็โดยพยายามเข้าร่วมตัวกันของผู้ที่ตกอยู่ในภาวะของการเสี่ยงภัยประเภทเดียวกัน บรรดาสมาชิกของกลุ่มต่างร่วมกันสะสมเงินไว้คนละเล็กละน้อย เพื่อจัดตั้งเป็นกองทุนช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกด้วยกันเมื่อเกิดภัยพิบัติดังกล่าว ส่วนสมาชิกอื่นที่ยังไม่พบภัยพิบัติก็จะยังไม่ได้รับทรัพย์สินนั้นๆ คืนแต่ก็ได้หลักประกันว่าถ้าหากต่อไปภายหน้าตนต้องประสบภัยพิบัติเช่นนั้นบ้าง ตนก็จะได้รับความช่วยเหลือจากเงินกองทุนดังกล่าว ซึ่งเป็นการเฉลี่ยความรับผิดชอบเพื่อบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดกับสมาชิกที่ได้รับภัยพิบัตินั้น ซึ่งก็นับว่าเป็นที่มาของกิจการประกันภัยในสมัยปัจจุบัน โดยมีกิจการหลายประเภทที่มีความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจสูง เช่น ธุรกิจธนาคาร สถาบันการเงิน โรงรับจำนำ และร้านค้าทองรูปพรรณ เป็นต้น กิจการดังกล่าวเป็นที่ล่อตาล่อใจพวกมิฉฉาชีพที่จ้องจะฉวยโอกาสจากกิจการดังกล่าว ซึ่งหนึ่งในกิจการที่มีอัตราความเสี่ยงภัยสูง คือ ร้านค้าทองรูปพรรณ จากสภาพการดำเนินธุรกิจร้านค้าทองที่ในปัจจุบันมีเปิดดำเนินการในทุกย่านที่เป็นทำเลการค้า ย่านชุมชนแหล่งเจริญหรือในห้างสรรพสินค้าต่างๆ ต่างมีกิจการร้านทองรูปพรรณมาเปิดดำเนินการเป็นจำนวนมาก จึงทำให้มีการแข่งขันกันในการดำเนินธุรกิจสูงเจ้าของร้านค้าทองแต่ละร้านจึงต้องมีการนำรูปแบบสินค้าทองรูปพรรณของร้านตนออกมาโชว์ในตู้ทองในปริมาณมากเพื่อเป็นการดึงดูดให้ลูกค้าที่ต้องการหาซื้อทองรูปพรรณเข้ามาเลือกซื้อทองในร้านของตน เนื่องจากในย่านการค้าจะมีร้านทองเปิดดำเนินการในย่านเดียวกันเป็นจำนวนหลายร้าน การโชว์ทองของแต่ละร้านจึงต้องมีการจัดรูปแบบ เพิ่มความสวยงาม มีลวดลายของทองรูปพรรณแปลกๆ เพื่อให้เป็นที่สนใจของลูกค้าในการเข้ามาเลือกซื้อและเมื่อมีลูกค้าเข้ามาในร้านเพิ่มมากขึ้น สมดังความต้องการของเจ้าของร้าน

ทองจะทำให้ขายสินค้าได้มากขึ้น แต่กลับกันก็เกิดผลเสียในแง่การรักษาความปลอดภัยกับตัวทองรูปพรรณหรือบางครั้งร้ายแรงขนาดเป็นอันตรายกับ ตัวเจ้าของร้านแม้กระทั่งพนักงานขายของในร้าน เช่น กรณีมีข่าวเกิดขึ้นเป็นประจำตามหน้าหนังสือพิมพ์

“โจรบุกเดี่ยว-กวาดทอง 1 ล้าน” ยิ่งป็นข่าวก่อนแก่-ผู้หญิงในร้านทุบตู้โชว์โกยทอง 100 บาท ไล่เป้ ขับจักรยานยนต์แผ่นหนีไปสบาย เหตุเกิดในร้านทองรุ่งเรือง อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี โดยคนร้ายได้ใช้ปืนยิงขู่คนในร้านก่อนที่จะทุบกระจกกวาดทองรูปพรรณหนัก 100 บาท หนีไป (ไทยรัฐ, 2549ก, หน้า 1)

“ปล้นฆ่าโหด กวาดทองกว่าล้าน” รายละเอียดของข่าว ตำรวจกำลังพยายามหาหลักฐานที่ร้านทองศรีกาญจนา กลางเมืองหนองคายหลังถูกคนร้าย บุกเดี่ยวยิงนายไพฑูรย์ องค์กรุสสรณ์ น้องชายเจ้าของร้านดับอนาค แล้วกวาดทองรูปพรรณหนักรวม 100 บาท หลบหนี (ไทยรัฐ, 2549ข, หน้า 1)

“ทองมันแพง” กองพิสูจน์หลักฐานตรวจสอบหาหลักฐานคนร้ายฉายเดี่ยวบุกชิงทองที่ร้านทอง อโรรา ตรงข้ามคู้อม สน.บางนา ซอยสุขุมวิท 103 กวาดทองราคาประมาณ 1.3 ล้านบาท หลบหนีไปได้ ตามภาพเล็กที่ทีวีวงจรปิดจับภาพไว้ได้ (ไทยรัฐ, 2549, หน้า 1)

จากเหตุการณ์ร้ายแรงที่เกิดขึ้นตามหน้าหนังสือพิมพ์เป็นประจำแล้ว ทำให้อาชีพร้านขายทองเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงอันตรายอย่างมาก ทั้งต่อตัวทรัพย์สินที่นำมาโชว์เพื่อดึงดูดความสนใจของลูกค้า และแม้กระทั่งชีวิตของเจ้าของร้านหรือพนักงานขายของในร้านก็อาจเป็นอันตรายได้ ซึ่งแม้เจ้าของร้านหรือพนักงานขายของในร้านจะใช้ความระมัดระวังในการขายทองแล้ว ยังอาจพลาดทำเสียที่พวกที่คิดจะเข้ามาประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือแม้แต่ประทุษร้ายต่อตัวเจ้าของทรัพย์สินได้ รวมทั้งพวกเล็กเล็กขโมยหรือพวกที่นำทองปลอมมาขายให้เจ้าของร้านซึ่งปัจจุบันแม้จะใช้ความระมัดระวังในการตรวจสอบคุณภาพเปอร์เซ็นต์ทองอย่างดีก็ยังสามารถได้เนื่องจากกลุ่มพวกช่างทำทองก็จะรู้หลักการตรวจสอบของร้านทอง จะมีการทำทองรูปพรรณชนิดชุบหนา เสาไฟ ไม่ลอกไม่ดำ ทำให้ยากแก่การตรวจสอบของร้านทอง หรือแม้กระทั่งพวกที่มาขอคู่อริแล้วพอสบโอกาสก็คว้าทองรูปพรรณหนีไปอย่างง่ายดาย เจ้าของร้านทองส่วนใหญ่จึงหามาตรการในการระมัดระวังพวกมิฉฉฉโดยบางร้านอาจมีการขอกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำร้านทองตั้งแต่วานเปิดทำการเพื่อให้กลุ่มมิฉฉฉที่จะเข้ามาฉฉฉโอกาสเมื่อเห็นตำรวจจะได้เกรงกลัวไม่กล้ามาก่อเหตุในร้านทองเป็นต้น หรือบางร้านอาจมีการติดตั้งกล้องวงจรปิดและประตูปิดเปิดอัตโนมัติประจำร้านเพื่อป้องกันบุคคลต้องสงสัยเข้ามาในร้าน เช่น ลูกค้าที่สวมหมวกกันน็อกจะเข้ามาในร้านทองก็จะมีระเบียบห้ามไม่ให้เข้า หรือกรณีกล้องวงจรปิดติดตั้งเพื่อเฝ้าสังเกตการณ์ลูกค้าที่เข้ามาในร้านว่ามีพฤติกรรมเวลาซื้อสินค้าอย่างไร มีพิรุชต้องสงสัยหรือไม่ และเพื่อประโยชน์เมื่อเกิดกรณีการ

ฉกฉวยทองรูปพรรณหรือมีการปล้นเกิดขึ้นก็เป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในการแกะรอยรูปพรรณสัณฐานของคนร้าย ทำให้ง่ายต่อการสเก็ทภาพคนร้าย ซึ่งแม้จะมีมาตรการเฝ้าระวังดังกล่าว ก็ยังไม่อาจป้องกันได้เต็มที่ซึ่งมีเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ร้านทองเกิดเป็นประจำ

จากสภาพความไม่ปลอดภัยของร้านทองรูปพรรณดังกล่าวมาทำให้บริษัทประกันภัยเกิดแนวความคิดในการสร้างหลักประกันให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของร้านขายทองที่เปิดดำเนินธุรกิจให้หันมาทำประกันภัยเพื่อเป็นการเฉลี่ยความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ร้านค้าของตนเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ประสบเคราะห์กรรมให้พ้นจากความเสียหาย โดยที่ผู้รับประกันภัยจะเป็นคนกลางที่คอยเฉลี่ยภัยไปยังบุคคลอื่น ทำให้เกิดหลักประกันที่มั่นคงในการดำเนินชีวิต มีความมั่นใจในการที่จะได้รับการชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตน โดยยอมเสียสละรายได้เป็นค่าส่งเบี้ยประกันภัยให้กับผู้รับประกันภัย ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นคนกลางที่จะจัดสรรเฉลี่ยความเสียหายให้กับผู้เอาประกันภัยเมื่อเกิดความเสียหายขึ้น จากแนวความคิดของบริษัทประกันภัยดังกล่าว ทำให้กรมการประกันภัยออกแถลงข่าวเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของกรมการประกันภัย วันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2544 เรื่อง การทำประกันภัยสำหรับร้านทอง โดยคำกล่าวของ “ ดร. สุวรรณวลัยเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์” เปิดเผยว่า

จากเหตุการณ์ปล้นร้านทองที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในขณะนี้ อันนำมาซึ่งความสูญเสียต่อทรัพย์สินและชีวิตของผู้ประสบเหตุนั้น กระทรวงพาณิชย์ได้เล็งเห็นความเดือดร้อนของกลุ่มผู้ประกอบการร้านทอง จึงใคร่ขอแนะนำว่าขณะนี้กรมการประกันภัยซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองและดูแลสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภคในด้านการประกันภัยได้มีการพัฒนากรมธรรม์ในหลายรูปแบบเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของความเสียหายที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งการประกันภัยรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาความสูญเสียหรือความเสียหายจากเรื่องดังกล่าวได้ดี จึงได้มีการจัดทำกรมธรรม์ประกันภัยเฉพาะสำหรับร้านทอง เรียกว่า “กรมธรรม์ประกันภัยพิทักษ์ร้านทอง” โดยมุ่งที่จะให้ความคุ้มครองต่อภัยอันอาจจะเกิดขึ้นต่อร้านทอง โดยกล่าวเพิ่มเติมว่ากรมธรรม์ประกันภัยพิทักษ์ร้านทองดังกล่าวน่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เป็นเจ้าของร้านค้าทองรูปพรรณเป็นอย่างยิ่ง

การแถลงข่าวของกรมการประกันภัยเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ประกอบการร้านค้าทองให้เกิดความมั่นใจในการสร้างหลักประกัน แต่ การกำหนดหลักเกณฑ์ ข้อสัญญา และเงื่อนไขในการจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้กับร้านค้าที่ได้รับความเสียหายโดยกำหนดในรูปกรมธรรม์ประกันภัย ระบุเงื่อนไขของข้อสัญญาและความรับผิดชอบ การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนกรณีเมื่อความเสียหายเกิดขึ้น โดยบริษัทประกันภัยเป็นผู้กำหนด อันเป็นช่องทางให้เกิดการเอาเปรียบของบริษัทผู้รับประกันภัยต่อผู้เอาประกันภัย แม้การทำสัญญาระหว่างผู้เอาประกันภัยฝ่ายหนึ่งกับ

ผู้รับประกันภัยอีกฝ่ายหนึ่งต่างฝ่ายต่างมีเสรีภาพในการที่จะทำสัญญา แต่การกำหนดเงื่อนไขของสัญญาประกันภัยที่มีถ้อยคำไม่ชัดเจนแน่นอน หรือเคลือบคลุม กำกวม หรือมีความหมายหลายนัย รวมถึงการไม่กำหนดระยะเวลาที่แน่นอนในการตรวจสอบเมื่อเกิดกรณีมีความเสียหายขึ้นอันเป็นช่องทางให้มีการประวิงการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ซึ่งเมื่อเกิดปัญหาที่ต้องมีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนขึ้นแก่ผู้เอาประกัน บริษัทผู้รับประกันมักจะตีความไปในทางเป็นคุณแก่ตัวบริษัทผู้รับประกันมากกว่าให้เป็นคุณแก่ผู้เอาประกันภัย จึงเกิดเป็นปัญหาให้ต้องมีการศึกษาถึงขั้นตอนการกำหนดเงื่อนไข ข้อสัญญาของกรมธรรม์ประกันภัยเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ในการกำหนดเงื่อนไข รูปแบบ ของข้อสัญญาในกรมธรรม์ประกันภัย
2. เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะ 20 หมวด 2 ประกันวินาศภัย กับพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 รวมถึงหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องในพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม
3. เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์การอุดช่องว่างของการประวิงการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน
4. เพื่อศึกษากฎกรมธรรม์ประกันภัยพิทักษ์ร้านทอง

3. สมมุติฐานของการศึกษา

ต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์การตรวจสอบความเป็นมาตรฐานเนื่องจากข้อสัญญาในกรมธรรม์ประกันภัยไม่มีความชัดเจนและเป็นธรรม แก่ผู้เอาประกันภัย ทำให้เกิดช่องว่างในการตีความสัญญาไปในทางเอื้อประโยชน์แก่ผู้รับประกันภัย ทำให้ผู้ประกอบการร้านค้าทองรูปพรรณเกิดความไม่มั่นใจที่จะได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่แน่นอนเมื่อเกิดความเสียหายขึ้น โดยผู้รับประกันภัยจะอาศัยเงื่อนไขของข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมและไม่ชัดเจนมาอ้างเพื่อที่จะปฏิเสธความรับผิดชอบในกรณีที่บริษัทประกันต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกัน รวมถึงไม่มีการกำหนดระยะเวลาการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่แน่นอน ทำให้ผู้รับประกันภัยประวิงการจ่ายค่าสินไหมทดแทนอันเป็นเหตุให้ผู้เอาประกันภัยร้านทองต้องเสียเปรียบ จำเป็นต้องหามาตรการมาใช้

เพื่อกำหนดรูปแบบของสัญญาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมจากข้อสัญญา โดยต้องมีความชัดเจนและจำเป็นต้องกำหนดระยะเวลาในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนลงไป ในกรมธรรม์ประกันภัยให้มีความแน่นอนด้วย

4. วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์แบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อทราบปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยการนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยเรื่อง ประกันภัย คำบรรยายทางกฎหมาย แนวคำพิพากษาศาลฎีกา และบทความทางวิชาการ ตลอดจนเอกสารต่างๆ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงการกำหนดเงื่อนไขของกรมธรรม์ประกันภัยเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการประกอบธุรกิจประกันภัยต่อไป

5. ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะ 20 หมวด 2 ว่าด้วยเรื่องการประกันภัย ตั้งแต่มาตรา 861-882 โดยศึกษาเน้นที่มาตรา 877 เกี่ยวกับเรื่องการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อจำนวนวินาศภัยอันแท้จริง และการประวิงการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในกรมธรรม์ประกันภัยพิทักษ์ร้านทองตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 และศึกษาข้อสัญญาในกรมธรรม์ประกันภัยพิทักษ์ร้านทองในรูปของสัญญาสำเร็จรูปหรือสัญญามาตรฐานว่ามีลักษณะของความไม่เป็นธรรมซ่อนอยู่ในเงื่อนไขการจำกัดความรับผิดชอบของผู้รับประกันภัยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาและวิจัยครั้งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านของการทำสัญญาสำเร็จรูปตามกฎหมาย และการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย ดังนี้

1. ทำให้ทราบถึง หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ในการกำหนดเงื่อนไข รูปแบบข้อสัญญาของกรมธรรม์ประกันภัย
2. ทำให้ทราบถึงหลักประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะ 20 หมวด 2 ประกันวินาศภัย กับในพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 และทราบหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องในพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม
3. ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์การอุดช่องว่างของการประวิงการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน
4. ทำให้ทราบถึงผลการวิเคราะห์กรมธรรม์ประกันภัยพิทักษ์ร้านทอง